

YAĞ BITKİLERİNE GİRİŞ
PROF. DR. NECMİ İŞLER

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

ZİRAAT FAKÜLTESİ

TARLA BITKİLERİ BÖLÜMÜ

YAĞIN TANIMI

- Yağ asitlerinin trigliseridleri olarak bilinen yağlar, insan beslenmesinde enerji kaynağı olarak önemli bir gıda maddesidir. Ayrıca, yağlar sanayi hammaddesi olarak da büyük öneme sahiptir. Hayvansal kökenli yağların üretiminin pahalı ve yeterli olmaması nedeniyle, insan beslenmesi için gereksinim duyulan yağların büyük bir kısmı (%91.7), bitkisel kökenli yağlardan karşılanmaktadır

DÜNYADA YETİŞTİRİLEN YAĞ BİTKİLERİ

Tohumlarında yağ içeren çok sayıda bitki bulunmaktadır. Bunların başında; soya, ayçiçeği, kolza, yarfıstığı, susam ve aspir gibi tek yıllık bitkiler gelmektedir.

Ayrıca, zeytin, hurma ve Hindistan cevizi gibi çok yıllık bitkiler de ham yağ üretiminde büyük önem arz etmektedir. Yağlı tohumlu bitkilerin ham yağ üretimi yanında, çok değişik faydaları bulunmaktadır.

DÜNYADA VE TÜRKİYEDE YAĞ BİTKİLERİ ÜRETİMİ

- 2014 yılı değerlerine göre dünya yağlı tohum üretimi 532 milyon ton olup, bunun önemli bir kısmını (%59.2) soya tohumu oluşturmaktadır. Ülkemizde yağlı tohum üretiminin yetersiz olması nedeniyle, gereksinim duyulan yağın büyük bir kısmı doğrudan ham yağ olarak veya yağlı tohum olarak ithal edilmek suretiyle karşılanmaktadır. 2014 yılı değerlerine göre Türkiye yağlı tohum üretimi 2.78 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar, yerli üretim olarak, yıllık yağ üretiminin ancak %28.1'lik kısmını karşılamaktadır. Yapılan değerlendirmelere göre, ham yağ temininde dışa bağımlılığımız yıldan yıla artarak devam etmektedir. 2014 yılı verilerine göre yağlı tohum ve türevleri için yurt dışına 4.286 milyon dolar döviz ödenmiştir.

YAĞLI TOHUMLARIN ÖNEMİ

İçerdikleri yağ, protein, karbonhidrat, mineral maddeler ve vitaminler nedeniyle, insan ve hayvan beslenmesinde önemli bir yere sahip olan yağlı tohumlar, aynı zamanda, sanayi sektörü için de önemli bir hammadde kaynağını oluşturmaktadırlar. Yağlı tohumlu bitkiler çok yönlü kullanım alanlarına sahip, asrın harika bitkileridir. Hayvansal kökenli yağların üretiminin pahalı ve yeterli olmaması nedeniyle, insan beslenmesi için mutlak surette gereksinim duyulan yağların büyük bir kısmı, bitkisel kökenli yağlardan karşılanmaktadır

- Bugün için ülkemizde toplam ekilebilen alanlar içerisinde yağlı tohumlu bitkilerin payı sadece %4.0 gibi düşük bir oranda iken, bu değer ABD'de %20.9, Çin'de %19.2, Brezilya'da %28.2, Hindistan'da %27.9 ve Arjantin'de %21 olarak gerçekleşmiştir. AB ülkelerinde ise bu oranın %30 dolaylarında olduğu bilinmektedir.

- Yeryüzünde tohumlarında yağ içeren çok sayıda bitki olmasına rağmen, bugün sanayide işlenerek tohumlarından yağ elde edilen bitkilerin başında; Soya, ayçiçeği, çğit (pamuk), kolza, yarfıstığı, susam, aspir, hintyağı, haşhaş, keten, kenevir, jojoba, mısır (mısır özünden), zeytin, hurma ve Hindistan cevizi gelmektedir. Bunlar içerisinden; Çğit, haşhaş, keten, kenevir ve mısır yağ elde etme amaçlı yetiştirilen bitkilerden olmayıp, yan ürün olarak tohumlarından yağ elde edilmektedir. Ayrıca; Jojoba, zeytin, hurma ve Hindistan cevizi gibi bitkiler çok yıllık olup, diğerleri tek yıllık olarak yetişmektedir.

BITKİSEL YAĞLAR VE ÖNEMİ

Kimyasal olarak yağ; yağ asitlerinin trigliseridleri olarak bilinir ve üç yağ asidi ile bir gliserin molekülünün birleşmesinden meydana gelmiştir. Yağlar; Önemli bir enerji kaynağıdır

- A, D, E ve K gibi yağda çözünen vitaminleri içerirler (bitkisel yağlar E vitamini ihtiyacının $\frac{3}{4}$ 'ünü karşılar) Vücut yapısının gelişmesi için gerekli esansiyel (temel) yağ asitlerinin kaynağını teşkil ederler
- Yemeklere lezzet ve tat kazandırır
- Midenin boşalma süresini uzatarak acıkmayı geciktirirler
- Organların dış etkilerden korunmasını sağlarlar
- Sanayide hammadde olarak kullanılırlar ve
- Bio-dizel üretiminde kullanılırlar.

Yağlar, enerji kaynağı olarak insan beslenmesinde ayrı bir öneme sahiptirler. Zira; bir gram yağın vücutta yakılması sonucu 9,3 kalorilik bir enerji ortaya çıkarılmasına rağmen, 1 gr proteinin sağladığı enerji miktarı 4 kalori ve 1 gr karbonhidratın sağladığı enerji miktarı ise 4.5 kaloridir.

YAĞIN İNSAN BESLENMESİNDEKİ ÖNEMİ

Normal bir insanın günlük faaliyetlerini yerine getirebilmesi için toplam 2800-3000 kaloriye gereksinim vardır. Bunun % 30-35'ini (850-900 kalori) yağlardan alması gerekmektedir. 1 gr yağın 9.3 kalorilik enerji verdiği göz önüne alındığında, bir insanın günde 95 gr yağ alması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Normal beslenme kurallarına göre, insanlar gereksinim duydukları toplam yağın 1/3' ünü sıvı olarak yemeklerle, 1/3' ünü katı yağ olarak kahvaltılarda ve 1/3' ünü de peynir, süt, fındık gibi besinlerle almalıdırlar. Yapılan hesaplamalara göre; yemeklerle ve kahvaltılarda alınması gerekli toplam yağ miktarı günlük 63 gr dır. Bu ise yılda kişi başına 23 kg yağ demektir. 2014 yılı verilerine göre de ülkemizde kişi başına tüketilen yağ miktarı 21.9 kg olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar; Hindistan'da 15 kg, Çin'de 26 kg, ABD'de 57 kg ve AB ülkelerinde ise 60 kg olarak belirlenmiştir. Dünya ortalaması ise 26 kg/kişi/yıl olarak gerçekleşmiştir

Yağlar, içerdiği yağ asitleri ve bunların oranlarına göre değer kazanırlar. Kimyasal yapı bakımından yağlar; doymuş, tekli doymamış ve çoklu doymamış yağlar olarak 3 grupta toplanmaktadırlar. Bu üç grup tüm yağlarda mevcuttur, ancak oranları yağ cinslerine göre değişmektedir. Yağlarda bulunan doymamış yağ asitlerinin, doymuş yağ asitlerine oranı (P/S), önemli bir kalite faktörüdür. Bu oran, ne kadar yüksek olursa, yağların insan sağlığı açısından önemi de o kadar fazla olmaktadır.

Doymuş yağ asitleri yüksek olan yağlar, insan sağlığı açısından tehlike oluşturmaktadırlar. Özellikle hayvansal kökenli yağlar doymuş yağ asitleri bakımından zengindirler. Bu nedenle insanlar ihtiyaç duydukları yağın en az % 30'unu bitkisel kökenli yağlardan karşılamalıdırlar ve bunlarda çoklu doymamış yağ asitleri içermelidir.

Kroner kalp hastalıklarında en önemli risk faktörü, kandaki yüksek kolesterol seviyesidir. Kolesterol seviyesine vücut dışından gelen en güçlü etkinin yağlardan kaynaklandığı bilinmektedir. Ancak, yağların farklı kimyasal özelliklere sahip olmaları nedeniyle, kandaki kolesterol üzerine etkileri, farklı olmaktadır. Özellikle doymuş yağ asidi yüksek yağlarla beslenme, kandaki kolesterol miktarını arttırmaktadır.

Bitkisel kökenli yağlar, işlenerek, tek başına saf olarak doğrudan tüketildikleri gibi (Örneğin, soya, ayçiçeği, mısırözü yağı gibi), birbirleriyle, belirli oranlarda karıştırılarak, farklı isimler (markalar) altında piyasaya sürülmekte ve insanlar tarafından gıda maddesi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, bazı yağlar doğrudan sıvı olarak tüketildikleri gibi, hidrojenle doyurulmak suretiyle katılaştırılmakta ve bu şekilde tüketilmektedir. İnsan sağlığı bakımından katı yağların kalitesi, sıvı yağlara göre daha düşüktür.

YAĞLI TOHUMLAR SAHIP OLDUKLARI DEĞERLİ İÇERİK MADDELERİ NEDENİYLE, ÇOK DEĞİŞİK KULLANIM ALANLARINA SAHIPTIRLER.

1.Yağ Üretiminde Hammadde Olarak

Kullanımı: Hayvansal kökenli yağların üretiminin pahalı ve yeterli olmaması nedeniyle, insan beslenmesi için gereksinim duyulan yağların büyük bir kısmı (%91.7) bitkisel kökenli yağlardan karşılanmaktadır. 2014 yılı verilerine göre dünya yağlı tohum üretimi 532 milyon ton olup (çok yıllık bitkiler hariç tutulmuştur), bundan 176 milyon ton ham yağ elde edilmiştir.

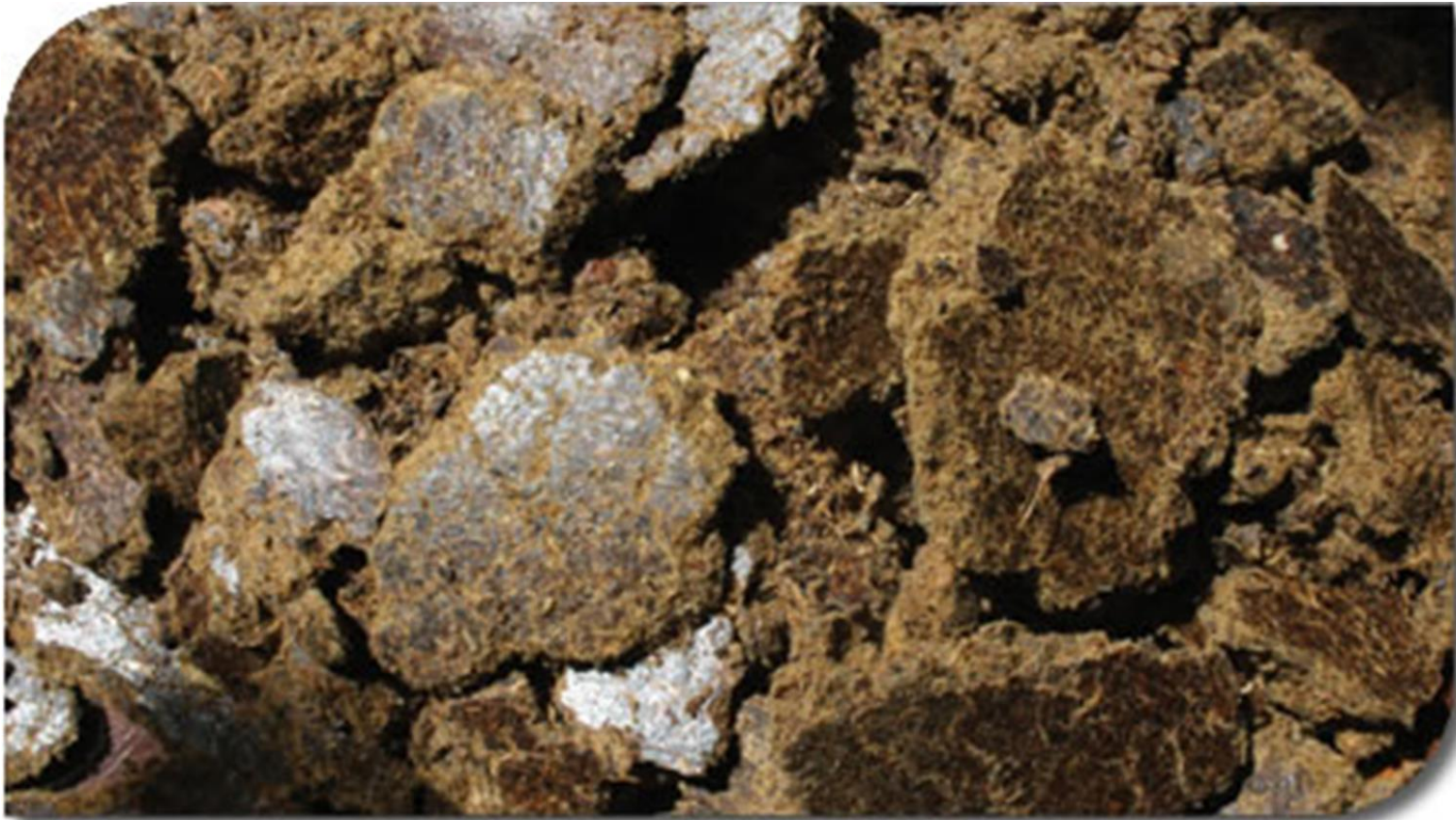

2. Karma Yem Üretiminde Kullanımı: Yağlı tohumların içeriğinde bulunan yağın alınması sonucu geriye kalan kısma küspe denilmektedir. Ham protein oranı bakımından oldukça yüksek değerlere sahip olan yağlı tohum küspeleri, hayvan beslenmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Dünyada, yılda toplam bir milyar ton karma yem üretimi yapılmakta ve yaklağık 280-300 milyon ton yağlı tohum küspesi kullanılmaktadır. Esansiyel amino asit içeriği bakımından zengin olan yağlı tohum küspeleri, özellikle, kanatlı hayvan yemlerinin üretiminde vazgeçilmez konumda olan temel yem hammaddesidir. Ayrıca, soya tohumları Tam yağlı soya (fullfat) olarak kanatlı yemlerinin üretiminde hammadde olarak oldukça fazla kullanılmaktadır.

3. Yağlı Tohumlu Bitkilerin Toprak Verimliliğine Katkı Sağlarlar Yağlı tohumlu bitkilerden olan soya ve yarfıstığı baklagil bitkisi oldukları için, köklerinde yaşayan Rhizobium bakterileri sayesinde havanın serbest azotunu toprağa bağlarlar. Bu şekilde hem kendi gereksinimleri olan azot miktarını karşırlar, hem de kendisinden sonra ekilecek bitkilere organik madde ve azota zengin bir toprak bırakırlar. Yapılan araştırmalara göre; soya bitkisi bir yetişme dönemi içerisinde yaklaşık olarak 25- 30 kg/da azotu, yarfıstığı ise 15-20 kg/da azotu köklerinde yaşayan Rhizobium bakterileri sayesinde, havadan bitkiye transfer ederler. Biriktirilen bu azotun büyük bir kısmını kendileri kullanır, bir kısmını da kendilerinden sonra ekilecek bitkilere bırakırlar. Bu şekilde toprak verimliliğinde süreklilik sağlanmış olur.

4. Yağlı Tohumlu Bitkilerin Yeşil Yem Olarak Kullanımı Soya ve yerfıstığı gibi, yağlı tohumlu bitkilerin hasat sonrası artıkları (sap kısımları), proteince zengin oldukları için, hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir. Buğday samanı ile karşılaştırıldıklarında, besleme değerlerinin daha yüksek olduğu ve hayvanlar tarafından daha bir iştahla tüketildikleri saptanmıştır. Bununla birlikte soya ve kolza bitkileri yeşil ot, yada slaj yem olarak kullanılmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle de ülke hayvancılığına ayrı bir katkı sağlamaktadırlar

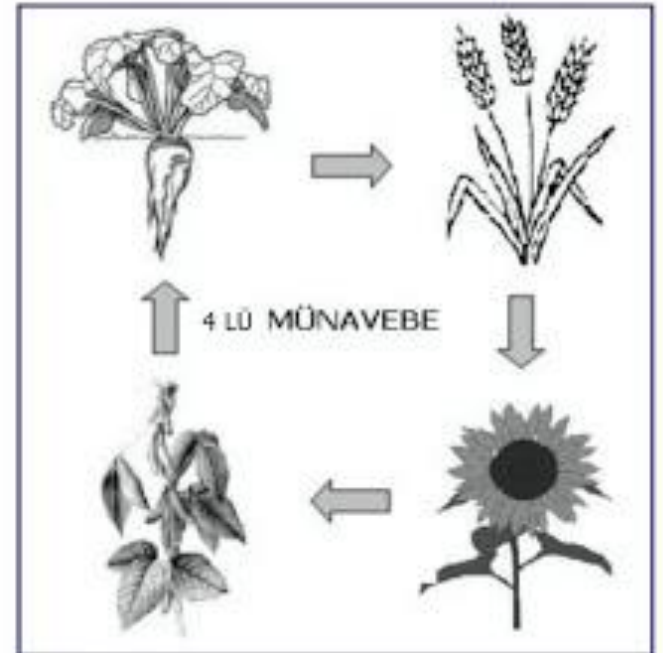

5. Ekim Nöbeti Bitkisi Olarak Kullanımı: Tek yıllık olarak üretilen yağlı tohumlu bitkiler, birer çapa bitkisi oldukları için, yetiştirme süresi boyunca toprak çapalanarak havalandırılmakta ve yabancı otlar yok edilmektedir. Bu nedenle, yağlı tohumlu bitkiler kendilerinden sonra ekilecek bitkilere temiz ve havalanmış bir toprak bırakırlar. Diğer taraftan, bazı yağlı tohumlu bitkiler kazık köklü oldukları için, ön bitkiye verilen ve yağışlarla toprak derinliğine doğru yıkanan bitki besin maddelerinden kolaylıkla yararlanırlar.

Ekim nöbeti ile ilgili tarla araştırmaları

Arı Yetiştiriciliğinde Kullanımı: Yağlı tohumlu bitkilerden olan kolza ve ayęiçeęi açık döllenme özelliğine sahip oldukları için arılar tarafından tercih edilen bitkilerin başında gelirler. Her iki bitkinin de çiçeklenme süreleri, diğer bitkilere göre daha uzundur. Bu nedenle bal arıları tarafından daha uzun süre nektar kaynağı olarak kullanılırlar. Diğer taraftan, kolza bitkisinin ieklendiği dönemde, bal arılarının nektar toplayacakları başka bitki türü bulunmadığı için, bal arısı yetiştiriciliği bakımından ayrı bir önem taşırlar. Kolza bitkisinin nektar verimi diğer bitkilerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek oranda (Bazı kanola çeşitlerinde nektar miktarı 0.452 mg/iek/gün) olduğu saptanmıştır .

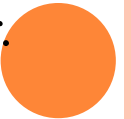
7. Sanayide Hammadde Olarak Kullanımı Yağlı tohumlardan elde edilen yağlar, gıda dışında sanayide çok farklı amaçlarda kullanılmaktadır. Bitkisel yağların en yaygın olarak kullanıldığı sanayi kollarının başında; sabun, şampuan, deterjan, kumaş boyaları, kozmetik ürünleri, ilaç, inşaat malzemeleri, zirai ilaç, dezenfektan, plastik, kâğıt, tutkal, matbaa mürekkebi ve cam macunu üretimi gibi sanayiler gelmektedir.

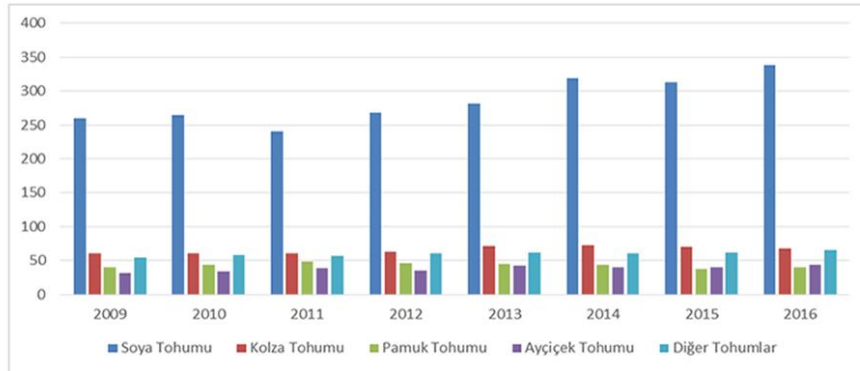

8. Bio-dizel Üretiminde Kullanımı Yağların katalizatör eşliğinde kısa zincirli bir alkol ile reaksiyonu sonucunda açığa çıkan ve yakıt olarak kullanılan ürüne bio-dizel denilmektedir. Son yıllarda dünya petrol fiyatlarında meydana gelen aşırı yükselme ve dalgalanmalar nedeniyle, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere pek çok ülkede petrole alternatif olabilecek yeni yakıt arayışı içerisine girilmiş ve bu çalışmaların bir sonucu olarak da bitkisel yağlardan bio-dizel üretilmiştir. 2014 yılı değerlerine göre dünya biodizel üretimi 17 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Fosil kökenli yakıtların belirli bir süre sonra tükeneceği göz önüne alındığında, bitkisel yağlardan elde edilen bio-dizelin, buna bağlı olarak yağlı tohumların gelecekte ne derece önemli bir enerji kaynağı olacağı açıkça görülmektedir.

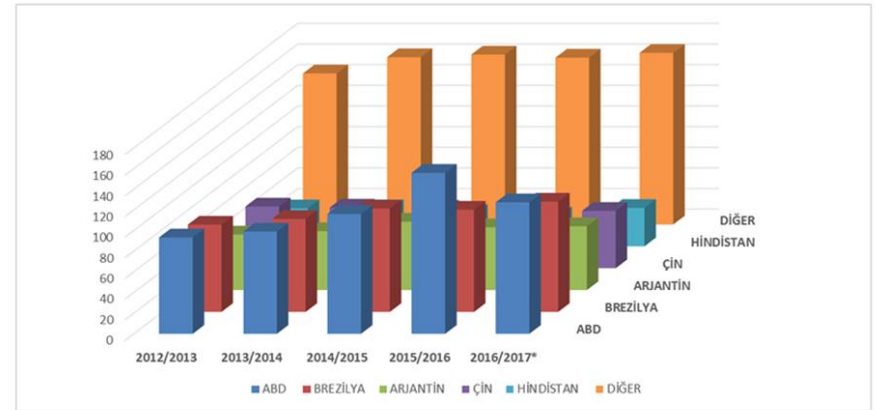
DÜNYADA YAĞLI TOHUM VE HAM YAĞ ÜRETİMİ

DÜNYA YAĞLI TOHUMLAR ÜRETİMİ (Milyon Ton)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Soya Tohumu	260	264	240	268	282	319	313	338
Kolza Tohumu	61	61	61	63	71	72	70	68
Pamuk Tohumu	40	44	48	46	45	44	37	40
Ayçiçek Tohumu	32	34	39	35	42	40	40	44
Diğer Tohumlar	54	58	57	61	62	61	62	65
TOPLAM	447	461	445	473	502	536	522	555

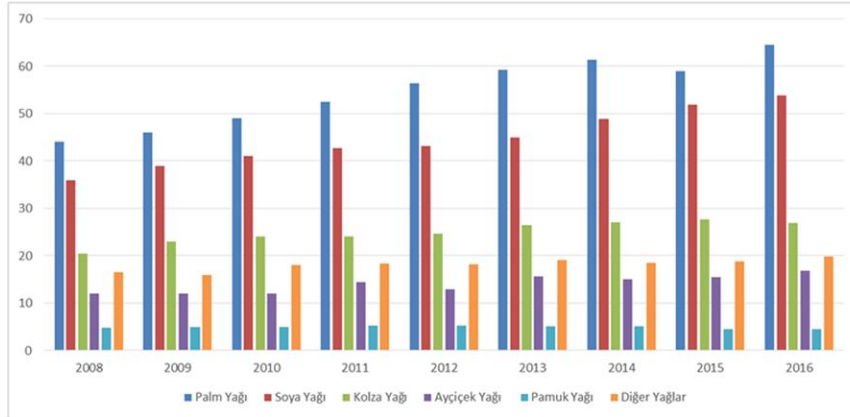
DÜNYA YAĞLI TOHUMLAR ÜRETİMİ ÜLKELER (Milyon Ton)

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*
ABD	93,32	99,02	116,03	155,88	127,31
BREZİLYA	84,55	90,01	100,11	99	106,81
ARJANTİN	53,81	57,01	66,24	60,78	61,78
ÇİN	59,75	58,64	57,66	55,43	55,51
HİNDİSTAN	36,81	36,86	32,28	29,78	37,2
DİĞER	146,26	162,02	164,53	161,57	166,2
TOPLAM	474,5	503,56	536,85	562,44	554,81

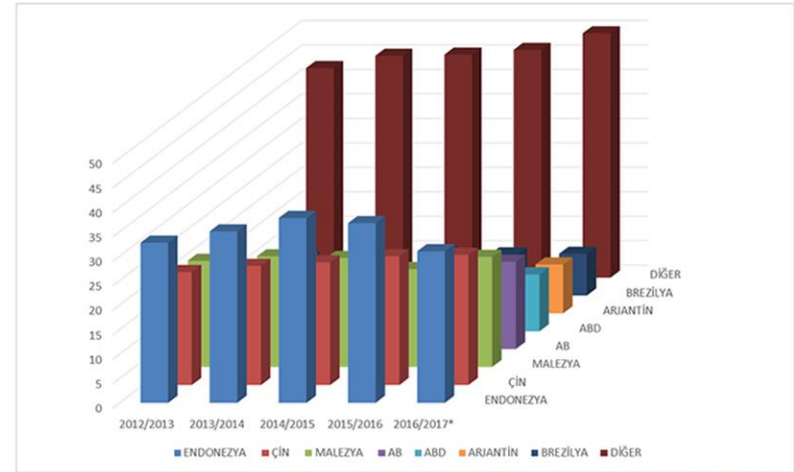
DÜNYADA YAĞLI TOHUM VE HAM YAĞ ÜRETİMİ

DÜNYA BİTKİSEL HAM YAĞ ÜRETİMİ (Milyon Ton)

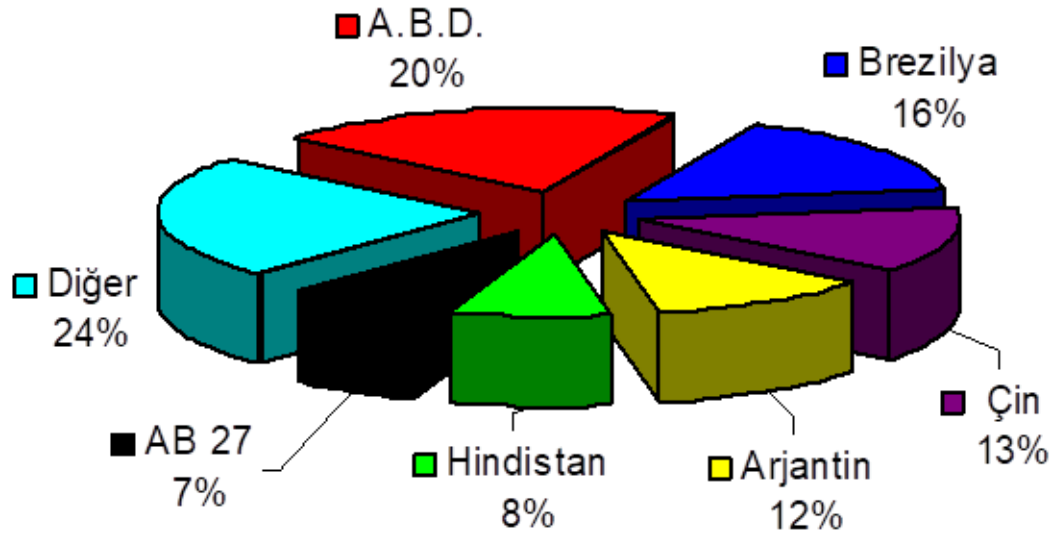
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Palm Yağı	44	46	49	52,5	56,4	59,3	61,4	58,9	64,5
Soya Yağı	35,9	39	41	42,7	43,1	45	48,9	51,9	53,9
Kolza Yağı	20,5	23	24	24,7	26,4	27,1	27,7	26,9	26,9
Ayçiçek Yağı	12	12	12	14,5	13	15,7	15	15,5	16,9
Pamuk Yağı	4,8	5	5	5,2	5,2	5,1	5,1	4,5	4,5
Diğer Yağlar	16,6	16	18	18,3	18,2	19,1	18,5	18,8	19,8
TOPLAM	133,8	141	149	157,2	160,6	170,6	176	177,3	186,5

DÜNYA BİTKİSEL HAM YAĞ ÜRETİMİ ÜLKELER (Milyon Ton)

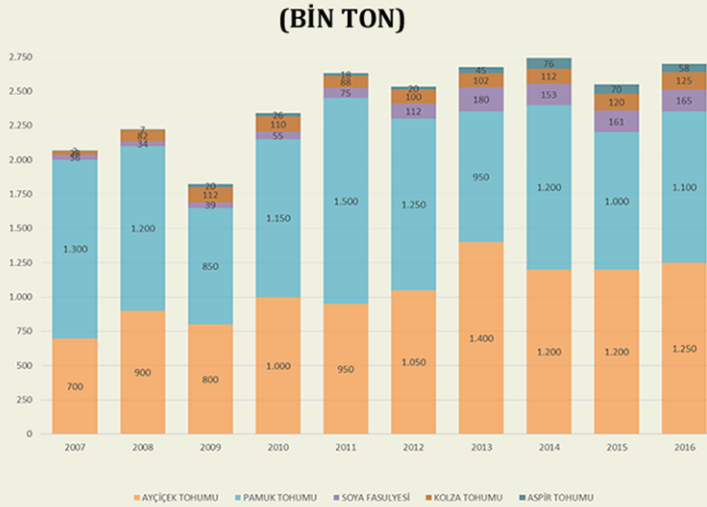

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*
ENDONEZYA	32,72	35,02	37,78	36,71	30,98
ÇİN	23,05	24,31	25,04	26,3	26,59
MALEZYA	21,7	22,63	22,29	20,01	22,5
AB	16,15	18,3	18	18,42	17,85
ABD	10,23	10,42	10,94	11,2	11,62
ARJANTİN	7,45	7,84	8,98	9,73	9,98
BREZİLYA	7,55	7,97	8,57	8,41	8,52
DİĞER	42,81	45,33	45,57	46,53	49,91
TOPLAM	161,66	171,82	177,17	177,31	177,95

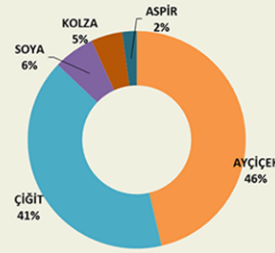
YAĞLI TOHUM ÜRETEN ÜLKELER

TÜRKİYE'DE YAĞLI TOHUM ÜRETİMİ

2016 Yılı Üretim Dağılımı

	Dağılım
AYÇİÇEK	1.250
ÇİĞİT	1.100
SOYA	165
KOLZA	125
ASPİR	58

	TÜRKİYE YAĞLI TOHUM ÜRETİMİ (Bin ton)									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AYÇİÇEK TOHUMU	700	900	800	1.000	950	1.050	1.400	1.200	1.200	1.250
PAMUK TOHUMU	1.300	1.200	850	1.150	1.500	1.250	950	1.200	1.000	1.100
SOYA FASULYESİ	36	34	39	55	75	112	180	153	161	165
KOLZA TOHUMU	28	82	112	110	88	100	102	112	120	125
ASPİR TOHUMU	2	7	20	26	18	20	45	76	70	58
TOPLAM	2.066	2.223	1.821	2.341	2.631	2.532	2.677	2.741	2.551	2.698

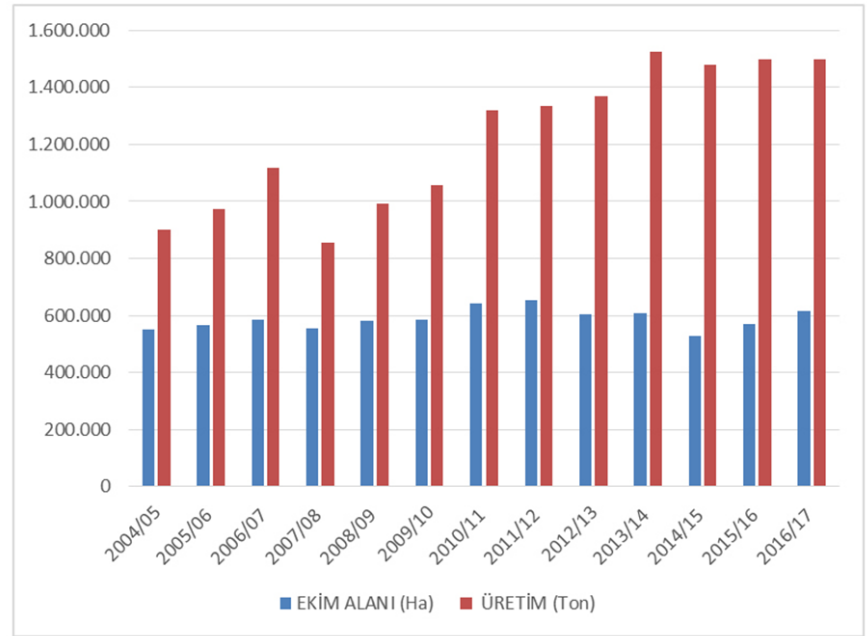
Kaynak: TUIK, BYSD

Türkiye'de yağlı tohum üretimi yıllık **2.3 ila 2.7** milyon ton arasında değişiyor.

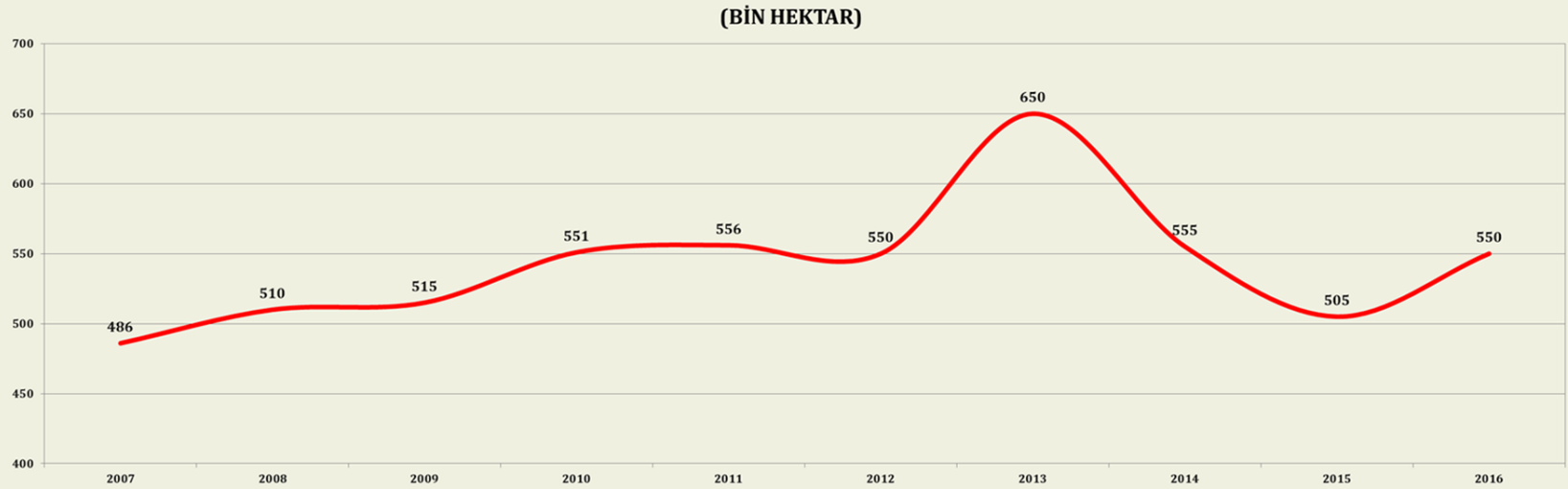
Yağlı tohum bitkilerindeki prim desteğine rağmen yıllar itibariyle üretimde ciddi artış olmaması dikkat çekici!

TÜRKİYENİN YAĞLIK AYÇİÇEĞİ TOHUMU EKİM ALANI

YILLAR	EKİM ALANI (Ha)	ÜRETİM (Ton)	VERİM (Kg/Ha)
2004/05	550.000	900.000	1.636
2005/06	566.000	975.000	1.722
2006/07	585.000	1.118.000	1.911
2007/08	555.000	854.407	1.538
2008/09	580.000	992.387	1.710
2009/10	584.000	1.057.125	1.809
2010/11	641.000	1.320.000	2.120
2011/12	655.000	1.335.000	2.038
2012/13	604.600	1.370.000	2.268
2013/14	609.700	1.523.000	2.500
2014/15	530.000	1.480.000	2.169
2015/16	569.000	1.500.000	2.640
2016/17	616.780	1.500.000	2.431

TÜRKİYE'DE AYÇİÇEĞİ TOHUMU EKİM ALANI

Ekim alanları, ürün fiyatlarına bağlı olarak değişiyor.

Ayçiçeği ekim alanları aynı seviyelerde kaldığı gözlemlenmekte

S.O.S!!!

“

**TÜRKİYE
BİTKİSEL YAĞ SANAYİNDE
HAMMADDE YÖNÜNDEN
YÜZDE 75 ORANINDA İTHALATÇI
BİR ÜLKE KONUMUNDA!**

”

BİTKİSEL YAĞ SANAYİMİZ GÜÇLÜ BİR KAPASİTEYE VE MODERN TEKNOLOJİYE SAHİP

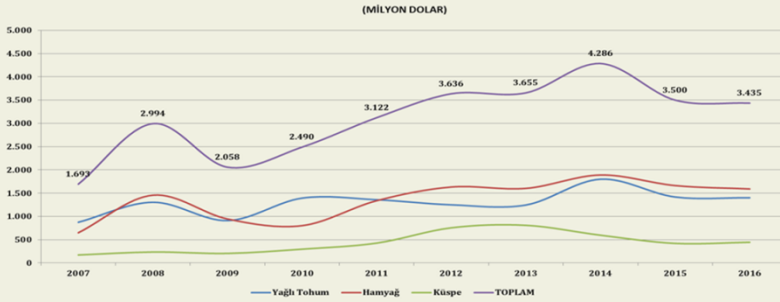
YILLAR	ÜRETİM (Ton)
2002/03	350.000
2003/04	312.000
2004/05	320.000
2005/06	465.000
2006/07	495.000
2007/08	460.000
2008/09	490.000
2009/10	596.000
2010/11	680.000
2011/12	707.000
2012/13	691.000
2013/14	792.000
2014/15	650.000
2015/16	690.000
2016/17*	751.000

“ Rafineri kapasitemiz yıllık **4 milyon ton 100 tesisimizin 2016 yılı kapasite kullanım oranı; %70** ”

“ Yağlı tohum işleme kapasitemiz yıllık **8 milyon ton 110 tesisimizin 2016 yılı kapasite kullanım oranı %55** ”

YAĞLI TOHUM & TÜREVLERİ İTHALATI

2016'nın ilk 7 ayında yağlı tohum ve türevleri ithalatı 416 bin ton olurken 2017 nin ilk 7 ayında bu rakam 525 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılında tarım ürünleri ithalatı 11 milyar dolar.
Yağlı tohum ve türevleri 3,5 milyar dolarlık ithalatla 1. sırada...

Türkiye gıda amaçlı yağlı tohum ve hamyağ ithalatı için 2.2 milyar dolar ödüyor.

TÜRKİYE TOPLAM LİKİT YAĞ & MARGARİN İHRACATI

(MİLYON DOLAR)										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
LİKİT	142	455	312	250	771	954	892	869	756	754
MARGARİN	115	205	93	124	181	154	190	157	158	189
TOPLAM	257	659	405	374	953	1.108	1.082	1.026	914	943

Türkiye'nin tarım ürünleri ihracatında dış ticaret açığı olmadığı halde, yağlı tohum ve türevlerinde dış ticaret açığı **2,5 milyar doların üzerinde**

2017 YILI 7 AYLIK İHRACAT TOPLAM

	MİKTAR TON	DEĞER \$
soya fasulyesi	45.268	25.592.436
ayçiçek tohumu	27.422	69.430.165
soya yağı ve frak.ham	32.514	25.277.979
soya yağı ve frak. Diğer	2.610	2.223.195
palm yağı ve fraksiyonları	1.384	1.547.277
ayçiçeği tohumu yağları ham	4.332	3.184.442
ayçiçeği tohumu yağları diğer	368.736	380.381.394
pamuk tohumu yağları diğer	1.104	1.161.539
rep,kolza yağı	798	931.835
keten tohumu yağı, diğer	9.113	6.986.743
mısır yağı ve fraksiyonları	22.962	32.600.934
bitkisel yağlar vb. fark.	2.278	4.542.592
margarin (sıvı hariç)	29.438	31.148.709
margarin diğer	55.280	59.138.114
soya küspesi	17.158	8.738.819
pamuk tohumu küspesi	13.742	2.682.550
ayçiçeği küspesi	499	150.436
diğer küspeler	2.916	757.607
GENEL TOPLAM	637.556	656.476.766

YERLİ ÜRETİM MUTLAKA ARTIRILMALI!!!!!!

“ Türkiye’de bitkisel sanayicisinin öncelikli sorunu hammadde...
Hammadde ihtiyacımızın **yüzde 75’ini**
ithalatla karşılıyoruz.

”

“ 2016 yılında Türkiye’deki yaklaşık 3 milyon ton yağ arzının 751 bin tonu yerli üretimle karşılandı!
%25 yerli üretim **%75** yağlı tohum veya ham yağ ithalatı yapıldı.

”

“ Yağlı tohum üretiminin artırılması stratejik bir önem taşıyor!

”

YAĞLI TOHUM STRATEJİK ÜRÜN KATEGORİSİNDE DEĞERLENDİRİLMELİ

YERLİ ÜRETİCİ KAZANABİLMELİ!

“Ülkemizdeki yağlı tohum üreticisi doğru destekleme politikaları ile para kazanabilmeli ki daha geniş alanlarda üretim yapabilmeli!

Sektörün hammaddede dışa bağımlılıktan kurtulması için yerli üretimin mutlaka artırılması gerekli.

”

“Türkiye, önümüzdeki yıllarda yağlı tohum veya ham yağ temin edememe gibi bir riskle karşı karşıya kalabilir!

Rafine edilmiş ambalajlı yemeklik yağ ithal etme zorunluluğunda kalabilir...

”

YAĞLI TOHUM ÜRETİMİ YETERSİZ

“

Yağlı tohumlu bitkiler devlet alım garantisi olan, müdahale alım fiyatının uygulaması yanında primle de desteklenen hububatla rekabet edemiyor!

Çözüm önerimiz;

Desteklemenin iki aşamada yapılması ve alternatif ürünlere karşı avantajlı duruma getirilmesi...

”

“

Destekleme **ekim zamanında** üreticinin karar verme aşamasında yapılmalı ve primler alternatif ürünlere göre parite dikkate alınarak belirlenmeli,

Aşamadaki destekleme hasat sırasında **düzenleyici fark ödemesi** primi olarak belirlenmeli, yağlı tohum üreticisinin mağduriyetini önleyecek düzeyde olmalı.

”

- Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; palm ve Hindistan cevizi dışında kalan, yağlı tohumlu bitkilerin tümü, yazlık veya kışlık olarak ülkemizde yetişebilmektedir. Yağlı tohumlu bitkilerin üretimi açısından ülkemizdeki mevcut potansiyelin değerlendirilmesi halinde, hem ülkemizin gereksinim duyduğu yağ ihtiyacı karşılanmış olacak ve hem de %35-45 atıl kapasite ile çalışan yağ sektörüne, büyük katkılar sağlanmış olacaktır

ÜLKEMİZDE YAĞLI TOHUM ÜRETİMİNİN YETERLİ

OLMAMASININ NEDENLERİ;

- Günöbirlik uygulanan yanlış tarım politikaları,
- Ürün planlamasının olmaması,
- Üretimdeki bilgi yetersizliği (eğitim ve yayım eksikliği) nedeniyle verimin düşük olması,
- Yağlı tohumlara uygulanan prim miktarını yeterli düzeyde olmaması ve zamanında ödenmemesi,
- Birim alandaki getirisinin düşük olması nedeniyle, yetiştirildikleri bölgelerdeki alternatif ürünlerle (buğday, mısır, şekerpancarı) rekabet edememesi,
- Dünya Ticaret Örgütü ile yapılan anlaşmalar gereği, yağlı tohum ve türevleri ithalatına getirilen fonların (vergi oranının) düşük olması veya vergilerden muaf tutulması,
- Yağlı tohumlardaki üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle dış

KISA VADELİ ÖNLEMLER

1. Öncelikli olarak; ülkemizin yağ ve protein gereksinimleri göz önüne alınarak, yağlı tohumlu bitkilerin, en az tahıllar kadar stratejik öneme sahip bir ürün olduğu, her kesim tarafından kabul edilmesi gerekmektedir.
2. Türkiye’de yağlı tohum üretimini yönlendirmek üzere, değişik kesimlerin temsilcilerinden oluşan “Yağlı Tohumlar Konseyi” kurulmalıdır.
3. Yağlı tohum alımları ile görevli birlikler yeniden yapılandırılmalı, TMO ve Tarım Kredi Kooperatifleri de alımda görevlendirilmelidir.
4. İç piyasada sağlıklı bir fiyat oluşumunu sağlayabilmek için, yağlı tohum veya ham yağ ithalatı bir takvime bağlanmalıdır. Yani, üretim döneminde, gümrük vergileri en üst düzeyde tutularak, ithalata kısıtlama getirilmelidir.
5. Yağlı tohumların fiyatları serbest piyasa koşullarına göre oluşturulmalıdır. Müdahale fiyatı (Dünya fiyatı) ile hedef fiyat (Ürün maliyeti + üretici karı) arasındaki fark, üreticilere prim olarak ödenmelidir.
6. Destekleme primleri gelir rekabetinin yağlı tohumlar lehine olacak şekilde verim ve parite dikkate alınarak ekim öncesi belirlenmeli ve ödemeler hasat sonrası hemen yapılmalıdır

Kısa vadeli önlemler

7. Adı üzerinde fark ödemesi olan desteklemeler dış piyasa ve iç piyasa fiyatlarına göre değerlendirilmelidir. İç piyasa fiyatlarının aşırı düzeyde düşmesi durumunda, prim miktarının derhal artırılması gerekmektedir. Bu şekilde yağlı tohum üreticisinin fiyat düşmesinden dolayı mağduriyeti önlenmiş olur.
8. Yağlı tohumlu bitkilerin üretiminde kullanılan girdilere uygulanan dolaylı vergiler azaltılarak, ürün maliyetinin, dış pazarlarla rekabet edebilecek düzeylere indirilmesi sağlanmalıdır. Yağlı tohum üretimi düşük faizli kredilerle desteklenmelidir.
9. Şekerpancarı ekim alanlarında, şeker fabrikaları ve şeker şirketi vasıtasıyla pancarla ekim nöbetine girebilecek ayçiçeği, soya ve kolza bitkilerine alım garantisi verilmeli, ayni ve nakdi yardımlar ve prim farkı ödemesi yapılmalıdır.
10. Taban fiyatları belirlenirken, ayçiçeği ile buğday fiyatları arasındaki denge (fiyat paritesi), çok iyi düzenlenmelidir (Ayçiçeği fiyatı, buğday fiyatının 2.5-3 katı olmalıdır).
11. Yağlı tohumların üretiminde birim alandan elde edilen verimin artırılabilmesi için, Tarım Bakanlığı elemanları tarafından etkin bir yayım hizmetinin sunulması sağlanmalıdır.

Kısa vadeli önlemler

12. 2014 yılı destekleme prim ödemelerine ilişkin yayımlanan tebliğde, patates siğil hastalığı nedeniyle patates alanlarında ekilecek aspir, kolza, soya ve yağlık ayçiçeği üretimi yapan üreticilere, aldığı fark ödemesi desteğine % 50 ilave ödeme yapılacağı bildirilmiştir. Bu alanlarda yağlı tohumlu bitkilerin ekim nöbetine hızla kazandırılması ve çiftçilerin dikkatinin bu bitkilere çekilmesi bakımından bu oranın %100 olacak şekilde arttırılması gerekir.

13. Gereksiz yere nadas uygulanan yaklaşık 1.3 milyon hektar alanın öncelikli olarak üretime açılması ve bu bölgelerde tahıl ekiminin devreye sokulması gerekmektedir. Zira, diğer bölgelerdeki tahıl ekiminin bu bölgeye kaydırılarak, boşalan alanlara yağlı tohumlu bitkilerin ekimi sağlanmalıdır.

14. Farklı havzalarda 3.0 milyon hektar olarak belirlenen nadas alanlarında, aspir üretiminin yaygınlaşmasını sağlanmalı ve bunun için de primlerin yüksek tutulması gerekmektedir.

15. Soya'da 30 Haziran olarak belirlenen tohum faturası teslim tarihi, 20 Temmuz olarak değiştirilmelidir.

ORTA VADELİ ÖNLEMLER

- 1.Yağ bitkilerinin tohumluk sorunu çözülmeli, üreticiye daha kaliteli (hibrit) ve ucuz tohumluk verme yolları aranmalıdır.
2. Türkiye genelinde münavebe uygulaması zorunlu hale getirilmeli ve takip sistemi oluşturulmalıdır.
3. GAP bölgesinde, “Master Programı” çerçevesinde, yağlı tohumlu bitkiler için ön görülen üretim hedeflerine ulaşabilmek için, başta soya olmak üzere, ayçiçeği, kolza, yarfıstığı ve susam gibi bitkilerin üretimleri planlı bir şekilde teşvik edilmelidir.
4. Pamuk’da lif randımanı ve lif kalitesi yanında, tohumunda yağ oranı ve yağ kalitesi yüksek yeni çeşitlerin geliştirilmesine öncelik verilmelidir.
5. Asperde verim düşüklüğünün giderilmesi, ekim nöbetinde daha etkin bir şekilde kullanılması amacıyla kışa dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesine önem verilmelidir

UZUN VADELİ ÖNLEMLER

1. Dünya Ticaret Örgütü ile yapılan anlaşmalar gereği, yağlı tohum ve ham yağ ithalatındaki sınırlamayı kaldıran vergi oranlarının ülkemiz lehine yeniden düzenlenmesi gerekir.
2. GAP ve KOP projelerinin tamamlanması için gerekli yatırımlara hız verilmelidir. Yeni sulanabilir alanlar devreye sokulmalıdır.
3. Türkiye genelinde 5.0 milyon hektar dolaylarında olan sulanan alanların artırılarak, 8.0 milyon hektarlara çıkartılması gerekmektedir.

- • Çalışmadan, yorulmadan ve üretmeden rahat yaşamamanın yollarını aramayı alışkanlık haline getirmiş milletler; evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini, daha sonra da istikballerini kaybetmeye mahkumdur.
- MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

